

Året der skal overleves

Skyerne trækker for alvor ind over dansk kvægbrug i 2009. Men efter regn kommer sol, og Dansk Kvæg vover et øje og spår bedre tider i 2010.

Den kommer til at stå på smalkost, rationaliseringer, lange møder med banken, røde tal på bundlinjen og bekymringer om fremtiden. Nogle bliver måske endda så pressede, at 2009 bliver året, hvor de må se en drøm eller et livsværk smuldre. Forhåbentligt bliver det kun ganske få, der kommer i så voldsomme problemer. For efter regn kommer sol, og flere indikatorer peger på, at kommer man igenem 2009 med skindet på næsen, så venter der bedre tider i 2010. Mere om det senere. Først et kort blik på 2009.

Året begyndte med en kraftig sænkning af mælkeprisen, og vi har i Dansk Kvæg desværre også mistet tilliden til stigninger i løbet af året. Vi anbefaler derfor pt., at man budgetterer med en mælkepris på ca. 220 øre pr. kg standard mælk af gennemsnitlig kvalitet. Kun tiden vil vise, hvad mælkeprisen bliver. Vores anbefaling skal ses som et vejledende udgangspunkt i forbindelse med budgetteringen.

Nedslående 2009

Dansk Kvæg offentliggjorde i sidste uge en prognose for 2009. Det kan ikke pakkes ind, at resultatet for 2009 bliver nedslående. Konventionelle, enkeltmandsejede bedrifter med 80-160 årskøer ventes

at få et driftsresultat på minus 120.000 kr. inden evt. konjunkturpåvirkning. For tilsvarende bedrifter med 240-320 årskøer ventes driftsresultatet at lande på ca. minus 1 mio. kr.

Finansieringsomkostningerne pr. årsko er steget voldsomt i en årrække af to årsager. Dels har renten været stigende, og dels er gælden pr. årsko steget kraftigt som følge af den kraftige strukturudvikling og det grundlæggende høje investeringsniveau i dansk kvægbrug – et niveau, der overgår, hvad man ser andre steder i verden.

Dansk kvægbrug kommer således ind i den globale, finansielle krise med ét af de mest moderne produktionssystemer i verden, men også som én af de mest gældsbelastede kvægsektorer i verden. Dansk kvægbrug er derfor i en situation, hvor man teknologisk set er rigtig godt rustet til hårdere tider. Sektoren er dog også mere afhængig af driftskreditter og finanssektorens velvilje end mange andre steder i verden.

Opløftende 2010

Flere ting taler for, at situationen for kvægbruget bliver bedre i 2010.

Bytteforholdet mellem prisen på foder og prisen for mælk ventes at blive bedre.

Den langsigtede trend i efterspørgslen på mejeriprodukter er også positiv, hvilket man ikke må glemme midt i den udbredte krisestemning. Stigende mælkepriser er derfor rimeligt at for-

vente. Spørgsmålet er dog, hvornår de kommer. Det afhænger af, hvornår vi kommer ovenpå efter den finansielle og økonomiske krise.

Mælkekvoten er under afvikling og er faldet kraftigt i pris det seneste 1½ år. Hertil kommer, at kvoten gradvist udvides. De mælkeproducenter, der har ledig kapacitet, kan derfor udvide mælkeproduktionen uden at binde kapital i mælkekvote i det omfang, det var nødvendigt tidligere.

Tag styringen

Udfordringerne ved at være mælkeproducent bliver ikke mindre. Derfor er det vigtigt, at man sætter sig i lederrollen. Det gælder både over for medarbejdere, rådgivere og finansielle samarbejdspartnere, siger afdelingsleder hos Dansk Kvæg, Susanne Clausen, og kommer med dette råd:

”Ring til banken, før den ringer til dig. Det drejer sig om at skabe og bevare tilliden til projektet. Fremvis dine budgetter og planer for bedriften. Undgå at male et skønmaleri, der alligevel bliver afsløret. Det vil skade tilliden, og banken kan tænke: Gad vide, hvilke oplysninger og planer, der heller ikke holder vand? Fremlæg troværdige, ambitiøse, men realistiske budgetter. Indkald til møde med banken, hvis budgetterne skrider. I en samtale med banken kan det virke overbevisende selv at føre ordet. Hav eventuelt en økonomikonsulent med som bisidder.”

/Torsten Lind Søndergaard
Foto: Torkild Søndergaard Birkmose

Tema: **Økonomisk krise**

Peder Philipp
Formand for
Dansk Kvæg

Ved en korsvej

2009 bliver et år med utrolig store udfordringer, som vi ikke kommer igennem uden skrammer. Som erhverv skal vi nok klare den, men sådan behøver det ikke at gå for den enkelte besætningsejer. Kigger vi på tallene, så er der stor spredning i indtjeningen rundt om på gårdene, og jeg vil ikke afvise, at tiden for nogle måske er kommet til at se indad: Kan jeg komme igennem det her, er det det, jeg vil, og hvad siger familien?

Fra Dansk Kvægs side gør vi alt, hvad vi overhovedet kan for at fortælle omgivelserne om de vilkår, som erhvervet virker under.

Via Dansk Landbrug påvirker og oplyser vi politikerne om vores forhold. Aktuelt slås vi for at få de bedste betingelser, når lovgivningen skal udformes i forbindelse med Helbredstjekket, Grøn vækst, Veterinærførlig, Grøn skattereform og Lov om hold af malkekvæg.

For os er det helt afgørende, at de nye lovinitiativer ikke kommer til at forringe vores konkurrenceevne. Men jeg kan lige så godt være ærlig at sige, at det desværre ikke går den vej for øjeblikket.

Udover det massive lobbyarbejde i Dansk Landbrug er Dansk Kvæg i løbende kontakt med den finansielle sektor og hele forarbejdnings- og slagteleddet. Alle sten skal vendes for at finde kroner, der kan spares.

Svingende afsætningspriser er den nye virkelighed for dansk kvægbrug. Det skal vi lære at leve med og overleve med.

'Vi vil ikke putte os'

Kvægbruger og medlem af Dansk Kvægs bestyrelse Henrik Dalgaard Christensen kommer efter al sandsynlighed til at tjene 1,6 mio. kr. mindre i 2009 på grund af den lavere mælkeafregning.

tema Jo flere kilo mælk, man producerer om året, jo mere ondt gør det, når mejerierne sænker afregningspriserne. Henrik Dalgaard Christensen, der sammen med en partner ejer I/S Fuglsang ved Aars, producerer årligt 3,6 mio. kg mælk. Det betyder en lavere indtjening på rundt regnet 1,6 mio. kr., og det giver store udfordringer.

Henrik Dalgaard Christensen, der også er medlem af Dansk Kvægs bestyrelse, tilhører den gruppe af mælkeproducenter, der kører en udviklingsstrategi. Derfor vokser I/S Fuglsang hele tiden med nye stalde, malkerobotter, nye jorder, flere køer, flere ansatte osv. Og en udviklingsstrategi kræver cashflow og gerne en stabil og rigeligt rindende én af slagsen. Men med den lavere afregning løber strømmen for alvor langsommere – og det giver udfordringer.

"Den kommende tid stiller store krav til vores kunnen som landmænd. Her på bedriften skal vi mere end nogensinde være opmærksomme på at holde udgifterne nede og indtjeningen i top. Vi skal forsøge at optimere på alle parametre, og vi skal købe mindre skrammel," siger Henrik Dalgaard Christensen, der blandt andet vil gøre en ekstra indsats for, at ingen af køerne dør unødigt.

Et af de redskaber, der benyttes flittigt på I/S Fuglsang, er benchmarking. Bedriftens resultater bliver sammenlignet med andre bedrifters resultater, og de to ejere stræber altid efter at ligge blandt de 25 bedste.

Bedre tider er på vej

Selvom en lavere indtægt på 1,6 mio. kr. er mange penge, så mærker man ingen nervøsitæt eller panik hos Henrik Dalgaard Christensen. Han er nemlig overbevist om, at bedre tider er på vej, og at erhvervet har en fremtid:

"Mælkeprisen er så langt nede, som jeg tror den kommer. Det er kun et spørgsmål om tid, før den begynder at kravle opad igen. Om 12 måneder ser det hele anderledes ud – det er jeg sikker på. Og indtil da drejer det sig om at holde hovedet koldt og tage sty-

Medlem af Dansk Kvægs bestyrelse Henrik Dalgaard Christensen kommer til at tjene 1,6 mio. kr. mindre i 2009 som følge af den lavere mælkeafregning. Han har dog stadig stor tiltro til fremtiden og forventer bedre tider i 2009. Foto: Torsten Lind Søndergaard.

I/S Fuglsang

Besætning: Øger til 600 Jersey i 2009
Areal: 330 ha, + forpagtet 101 ha
Søger om udvidelse med yderligere 130 køer.

ringen på bedriften," siger den unge landmand, der er overbevist om, at det er alfa og omega at have et godt og tillidsfuldt forhold til pengeinstituttet. Selv er han kunde hos Himmerlands Bank.

"Jeg er nærmest i daglig kontakt med banken. De er jo med i det her projekt, og de er lige så interesserede i, at det lykkes, som jeg er. Derfor holder vi en løbende dialog, hvor jeg orienterer dem om, hvordan vi har tænkt os at håndtere de nye udfordringer, som hele tiden ændrer sig."

Ingen tid til klynk

Henrik Dalgaard Christensen mener ikke, at det i tider med økonomisk stormvejr, går an at 'putte' sig. Har man alvorlige problemer, så hjælper det ikke at lukke øjnene, for så er der i sidste ende andre, der får øje på problemerne, og så er det ikke længere dig, der sidder for bordenden.

"På I/S Fuglsang stirrer vi problemerne stift i øjnene, og så glæder vi os til bedre tider."

/Torsten Lind Søndergaard

Kimtallet stiger

Underdimensioneret varmtvandsforsyning er årsag til, at kimtallet er stigende i mange danske kvægbesætninger.

I mange år har kimtallet i Danmark været faldende. Den tendens er imidlertid vendt, og flere og flere landmænd oplever et højere gennemsnitligt kimtal. Således er det gennemsnitlige kimtal på landsplan steget fra ca. 7.000 kim pr. ml til ca. 7.900 i løbet af de sidste 4-5 år.

Fejldimensionerede anlæg

En af årsagerne er, at mange nybyggede og renoverede anlæg er fejldimensionerede, hvilket bl.a. giver problemer med rengøringen. Risikoen kan øges i de tilfælde, hvor malkeanlæg, mælkekøletank og vaskeudstyr er leveret af forskellige firmaer. Her kan der opstå problemer med at få udstyret og installationerne til at fungere sammen.

Meget ofte er der tale om underdimensionering af varmtvandsforsyningen til vask af malkeanlæg og køletank, så der er for lidt varmt vand til rengøringen.

"Generelt anbefaler vi at installere separate vandvarmere til de forskellige formål," fortæller Carl Oskar Paulrud, Mejeriforeningen.

Selvom fejldimensionering kan forekomme i alle malkesystemer, er problemet med stigende kimtal størst i robotbesætningerne. Mælk fra besætninger med malkebotter har således et gennemsnitligt kimtal på ca. 11.500 kim pr. ml mod ca. 7.500

pr. ml for konventionelle besætninger. Det skyldes ifølge Carl Oskar Paulrud, at et AMS-anlæg typisk er mere komplekst opbygget og derfor endnu mere følsomt over for svigt, fejl og mangler i rengøringen.

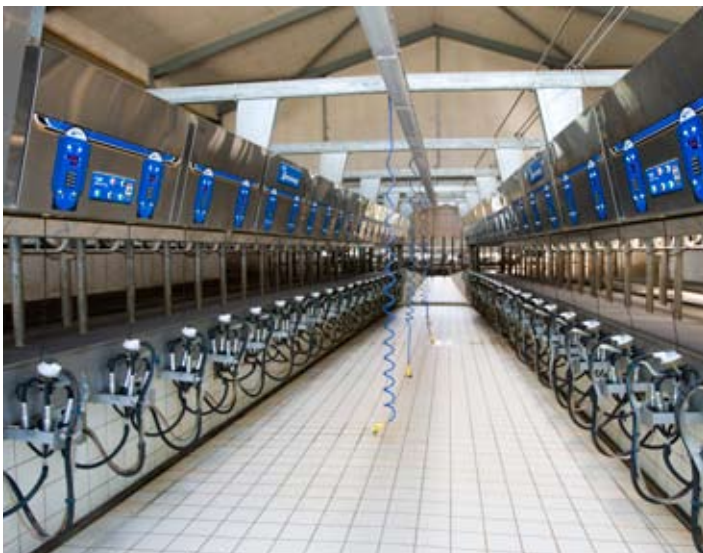
Tjek løbende rengøringen

Ud over fejldimensionering er tilstoppede rengøringsdyser og fejdose-ring af vaske- og desinfektionsmidler almindelige årsager til kimtalsstigninger. Den løbende kontrol af rengøringen er derfor altid vigtig.

"Hold dagligt øje med, at mælkekøletanken er ren efter vask – dvs. fri for synlige belægninger, og læg også mærke til, om forbruget af rengøringsmiddel er som forventet og anbefalet. Gennemgå jævnligt vaskesystemets funktioner – gerne i forbindelse med den årlige service," lyder rådene fra Paul Oskar Paulrud. Alle kan holde sig under 5.000 kim pr. ml, såfremt malkeanlæg og køletank er korrekt dimensioneret, og rengøringen fungerer optimalt, mener han.

I pjecen 'Rengøring af malkeudstyr', som kan bestilles hos Mejeriforeningen, kan du læse mere om anbefalinger til vaskesprocedurer og checkliste til faste rutiner i rengøringen. Læs desuden mere om kimtal og rengøring af malkeudstyr på www.maelkekvalitet.dk

/Kirsten Marstal

Mælkeproducenten år 2020 Kursus for yngre mælkeproducenter

Kurset for yngre mælkeproducenter har i år 25 års jubilæum. Derfor afholdes 2. - 3. marts 2009 en temakonference på Vingsted Centret under overskriften "Mælkeproducenten år 2020".

Alle tidligere deltagere på dette kursus inviteres til konferencen, som finansieres af Jubilæumsfonden og derfor er gratis for deltagerne. Det forudsætter dog, at man stadig er aktiv mælkeproducent. Der er ca. 100 pladser til rådighed på konferencen.

I uge 4 udsendes brev med tilmeldingsskema til konferencen direkte til tidligere kursister.

Nærmere oplysninger kan fås ved henvendelse til chefkonsulent Kurt Lindrup, Mejeriforeningen, tlf. 8731 2061, kul@mejeri.dk.

Produktions- og slagteafgift stiger

Fra den 2. februar 2009 sættes produktionsafgiften ved slagtning og levende eksport af kvæg op fra de nuværende 35 kr./dyr til 37 kr./dyr. Forhøjelsen skyldes bl.a. dækning af visse omkostninger i forbindelse med vaccination mod bluetongue. Slagteafgiften for virksomheder, der er medlemmer af Kødbranchens Fællesråd, hæves fra samme dato fra 10 kr./dyr til 13 kr./dyr.

Handyrpræmien vil stige

FødevarerErhverv oplyser, at der den 14. januar 2009 var udbetalt forskudspræmie på ca. 182.000 dyr og i alt 123 mio. kr. Det svarer til, at 96 pct. af alle potentielle præmiedyr for de første 39 uger af 2008 har fået præmien.

For kalenderåret 2008 er der udsigt til en lidt mindre overskridelse af det såkaldte handyrloft i 2008 end året før. I 2007 var der tale om en reduktion af grundpræmien med 17,65 pct. For 2008 ventes denne nedsættelse at blive på ca. 16 pct. Der vil herefter med fradrag for 5 pct. til graduering blive tale om reel præmie på ca. 938 kr. for en tyr på mindst 185 kg slagtet vægt og 670 kr. for hver studepræmie. For 2009 ventes mindre slagtninger af handyr godt og vel at kunne opveje forøgelsen af gradueringen med de 2 pct. Der kunne derfor blive tale om en tyrepræmie i år på omkring 970 kr. og en studepræmie på ca. 695 kr.

/K.B. Lind Pedersen

Døde dyr

– ændring i opbevaring og afhentning

Døde dyr skal placeres på et kraftigt underlag, hvor der kan komme luft til nedefra.

I Fødevarerstyrelsens bekendtgørelse om opbevaring af døde dyr er der sket en ændring vedrørende dyrenes placering. Dyrene skal placeres på et kraftigt underlag, f.eks. tætliggende betonspalter, hvor der samtidigt kan komme luft til dyrene nedefra. Luft medfører, at dyrene køles og tørres på overfladen. Herved undgår man, at der løber væske ud fra dyrene både under opbevaringen og under læsningen.

Det er vigtigt, at underlaget er meget stærkt, så det kan modstå læsematerialets håndtering af dyrene. Hvis dyrene er opbevaret på køl eller frost, er ovennævnte dog ikke gældende.

Bekendtgørelsen om opbevaring af døde dyr trådte i kraft den 1. juni 2007 og omfatter produktionsdyr såsom kvæg, svin, får og geder, dyr af hesteslægten, hjortedyr, pelsdyr og fjerkræ samt dyr holdt på besøgslandbrug. Læs mere på Daka's hjemmeside www.dakabioindustries.dk.

/Birgitte Skjød

Højere ydelse med individuel fodring

Der kan opnås en højere vedvarende ydelse ved fodring med en energirig ration i tidlig laktation. Men rationens energikoncentration skal reduceres straks ved vægtstigning.

Ved individuelle fodringsstrategier tænker man traditionelt på øget kraftfodertildeling ved øget mælkeydelse. I et større forsøg, der er gennemført ved Kvægbrugets Forsøgscenter, er der afprøvet utraditionelle, individuelle strategier.

Individuel vejning i malkebobotten

Tanken bag forsøget var, at alle køer i starten af laktationen skulle have mulighed for at vise deres ydelsepotentiale og opnå maksimal ydelse. Det skulle ske ved at fodre med en energirig grundration efter kælvning. Men køerne skulle ikke fedes op på den energirige ration. Derfor blev den enkelte kos vægtudvikling fulgt, hvilket i dag er muligt med automatisk vejning af køerne i forbindelse med malkning.

I det aktuelle tilfælde var vægtene placeret under malkebobotterne. Når køerne begyndte at tage på i vægt efter mobiliseringsperioden, blev den energirige grundration udskiftet med en energisvag, og samtidigt blev køerne tilbudt ekstra 3 kg kraftfoder i malkebobotten. De ekstra 3 kg kraftfoder blev gradvist fjernet, efterhånden som køerne tog yderligere på i vægt. Når køerne havde opnået en tilvækst på 50 kg i forhold til vægtminimum, var de tilbage på basistildelingen på 3

Forsøg, foretaget på Kvægbrugets Forsøgscenter viser, at laktationsydelsen for en SDM-ko kan øges med 1.500 kg ved hjælp af individuel fodring.

kg kraftfoder i malkebobotten sammen med den energisvage grundration.

Ydelsen steg 1.500 kg for SDM

Der indgik såvel RDM-, SDM- og jerseykøer i forsøget, og racerne responderede forskelligt på behandlingerne. Sandsynligvis fordi de tre racer havde forskelligt ydelsepotentiale. På tværs af racer tydede resultaterne på, at der kan opnås en højere topydelse ved fodring med en energirig ration i tidlig laktation, og at den højere ydelse kan fastholdes. Men det kræver en tidlig reduktion (efter 15 kg tilvækst for store racer) i rationens energikoncentration, efter at køerne er begyndt at tage på i vægt, således at køerne mere eller mindre fastholdes i mobiliseringsfasen. Det største udslag var for SDM-køerne, hvor laktationsydelsen blev øget med 1.500 kg.

Den teknologi, der er på markedet, muliggør individuelle fodringsstrategier baseret på den enkelte kos vægtudvikling. Hvis ovennævnte strategi anvendes, hvor koen holdes i 'mobilisering' i en længere del af laktationen, vil det også være nødvendigt med individuelle strategier sidst i laktationen for at opnå et passende huld før goldning.

/Martin Riis Weisbjerg

Få en ordentlig foderstofkontrakt

En god foderstofkontrakt er vigtig. Ikke mindst i disse krisetider, hvor foderfirmaerne selv strammer op på kundernes overholdelse af kontrakterne.

En foderkontrakt beviser først sin værdi i det øjeblik, der opstår problemer i samarbejdet med foderstoffirmaet. Et af de problemer, der har været mellem firmaer og landmænd det seneste år, har været med hensyn til restmængderne på kontrakterne ved kontrakternes udløbsperiode.

Læs kontraktbetingelserne

Foderstoffirmaerne har nogle kon-

traktbetingelser benævnt 'Handelsbetingelser' eller 'Salgs- og leveringsbetingelser'. Uanset, hvad de kaldes, er det vigtigt at læse dem grundigt, inden du indgår en ny kontrakt. Betingelserne findes typisk på firmaernes hjemmeside.

Oftest lyder kontrakten på successiv levering af kvantum i en periode, og det er vigtigt, at du kan bruge den pågældende mængde i perioden.

Har du købt for stor mængde i forhold til forbrug, kan foderstoffirmaet ifølge betingelserne annullere restkvantum ved periodens afslutning. Det vil de typisk gøre, hvis priserne er steget.

Men er priserne på foderet fal-

dende (du har en dyr kontrakt), kan de enten forudfakturere restkvantum eller differensafregne. Dvs. du skal betale det, som den gamle kontrakt er blevet for dyr. Derfor – fastlæg indkøbsbehov og få det rigtige kvantum på kontrakten.

Er der indgået en kontrakt?

Der er ikke krav om, at kontrakter skal være skriftlige og underskrevet af begge parter. Mundtlige aftaler er også bindende. Mange firmaer sender en ordrebekræftelse, og det er således dokumentation for, at der er indgået en kontrakt. Hvis du ikke mener, at ordrebekræftelsen er dækkende for det, der er aftalt ved den mundtlige forhandling, skal du rea-

gere straks over for foderstoffirmaet. Og hvis du modtager en ordrebekræftelse, uden at der har været en mundtlig forhandling, bør du straks sende den tilbage og skrive, at der ikke er indgået en aftale.

Foderstoffirmaerne strammer op

Med de store prisudsving har foderstoffirmaerne strammet op på købernes overholdelse af foderkontrakter, og det er klart, at kontrakter skal overholdes af begge parter.

Et godt forarbejde og professionel indstilling ved indkøb af tilskuds-foder kan kun medføre, at du bliver mere tilfreds med din foderkontrakt for den næste termin.

/Jens Møller